PŘÍRODĚ BLÍZKÉ LESNÍ HOSPODAŘENÍ V KRKONOŠÍCH

Jan Kozel

PRO SILVA BOHEMICA, pobočka České lesnické společnosti, a Správa Krkonošského národního parku uspořádaly dne 13. 9. 2013 exkurzi nazvanou 20 let přírodě blízkého obhospodařování lesů Krkonoš. V roce 50. výročí založení našeho nejstaršího národního parku se připomíná i další kulaté výročí, a to 20 let přímého hospodaření Správy KRNAP ve státních lesích na území Krkonošského národního parku a v jeho ochranném pásmu.

Tento moment byl důvodem pro demonstraci přístupu lesníků Správy KRNAP k péči o lesní ekosystémy našeho nejvyššího pohoří. Většina účastníků dorazila již odpoledne předcházejícího dne, aby využila pobytu na Vosecké boudě a vychutnala si předvečerní výšlap do vrcholových partií západních Krkonoš. Večer pak příznivce PRO SILVA pozdravil ředitel Správy KRNAP Jan Hřebačka a uvedl přednášku Otakara Schwarze, která představila Krkonošský národní park a navodila témata páteční pochůzky po lesních porostech.

Praktické postupy řešení následků imisně-ekologické zátěže

Samotná exkurze zavedla zájemce nejprve do oblasti 8. LVS, kde se připomněla 30 let stará historie vývoje krkonošských lesů, období intenzivního působení imisně–ekologické zátěže, která ovlivnila zdejší lesy i péči o ně na dlouhá desetiletí. Prvnímu exkurznímu zastavení předcházel průchod horskou jeřábovou smrčinou, která odolala rozpadu i díky pomístním intervencím – sanitárním zásahům proti kůrovcům. Na sklonku 80. let byl stěžejním lesnickým problémem velkoplošný rozpad lesních porostů a absence přirozené obnovy, která chyběla kvůli nedostatečné plodivosti, nízké přítomnosti tlejícího dřeva tvořícího vhodná mikrostanoviště pro její rozvoj a také kvůli neúměrným škodám zvěří. Pro zachování genofondu původních krkonošských smrků se rozběhla rozsáhlá opatření vedoucí k zajištění autochtonního sadebního materiálu vegetativního původu. Původní smrčiny se nedotěžovaly a chybějící obnovu nahradily hloučkovitě podsazovaní řízkovanci, což výrazně podpořilo současný příznivý stav těchto porostů. To potvrdila i první zastávka „U třech příkopů a Jakšín“, kde byly k vidění právě lesní porosty s touto historií. Kromě zdařilého rozvoje obnovy dříve odepisovaných porostů byla patrná i jejich prostorová diferenciace, což ostře kontrastovalo s bezprostředně navazujícími bývalými nepůvodními porosty, které se velkoplošně odtěžily a uměle obnovily převážně smrkem ztepilým a také exotickými jehličnany.

Stabilizace významných lesních ekosystémů

V těchto případech lesníci postupují s respektem k místním podmínkám a zkušenostem s výchovou mladých lesních porostů v oblastech ohrožených imisemi. Západní část Krkonoš byla silně ovlivňována především atmosférickými depozicemi síry přicházejícími s převládajícím západním prouděním z Lužické pánve přes Jizerské hory a i nyní zde dochází k překračování kritické zátěže sloučenin síry. Prvořadým cílem je tedy podpora stability kultur a mlazin redukcí počtu a rozčleněním tak, aby jednotlivé stromy rostly s volnou korunou a byla posilována jejich mechanická odolnost vůči abiotickým vlivům. To je předmětem projektu „Stabilizace významných lesních ekosystémů KRNAP lesů“, který mj. postihuje i úpravu porostní struktury a druhové skladby na přibližně 6,5 tis. ha lesa. Stabilizační zásahy jsou koncipovány také s ohledem na podporu či vytvoření vhodného prostředí pro tetřívka obecného. Kromě přímých zásahů do stromového patra projekt „Stabilizace“ obsahuje také postupy vedoucí k obnově původního vodního

Jeřábová smrčina, která odolala rozpadu i díky pomístním intervencím – sanitárním zásahům proti kůrovcům.

U třech příkopů – autochtonní smrčiny, které se na sklonku 80. let nedotěžily a chybějící přirozenou obnovu nahradily hloučkovité výsadby řízkovanců.

Jakšín – lesní porosty nevhodného původu se naopak bezezbytku vytěžily a nahradily je výsadby smrku ztepilého a jehličnatých exotů – dnes se sem hloučkovitě vnáší přípravné dřeviny.

Jelení prameny – po vytvoření vhodného mikroklimatu se deficitní jedle uměle vnáší prostřednictvím podsadeb buď jednotlivě do individuálních ochran, či soustředěně do skupinových ochran menší velikosti.

režimu např. v dříve odvodněných rašelinných smrčinách jako např. Jakšův močál.

Biodiverzita a hodnotová produkce

Soubor dalších ukázek byl zaměřen na trvale udržitelné hospodaření ve III. zóně KRNAP a jeho ochranném pásmu. V lesním komplexu ležícím zhruba na západním svahu Čertovy hory nad Jizerským dolem, který zahrnuje převážně stanoviště smrkových bučin (6. LVS) hrají, vedle ochrany přírody, důležitou úlohu také rekreační a produkční funkce lesa. Cílem hospodaření v této oblasti je maximální hodnotová produkce ruku v ruce s ochranou a obnovou biodiverzity. Lesnický přístup k těmto porostům vychází z principů Pro Silva, když je patrná snaha o udržení kontinuálního zápoje a využívání role mateřského porostu při úpravě porostního mikroklimatu. Předmětem venkovní pochůzky byly dospělé porosty rozpracované různým způsobem v duchu přestaveb smrkových monokultur. Úmyslné zásahy jsou realizovány převážně jednotlivým či skupinovým výběrem tak, aby se obnova uvolňovala či iniciovala hloučkovitě, takto vzniklé prvky postupně odrůstaly a podněcovaly diferenciaci porostní struktury.

Podpora nedostatečně zastoupené jedle

Práce se světlem a kombinace clonné obnovy přirozené či umělé v případě, že je nutné vnášet žádoucí dřeviny, byla k vidění na zastávce „Jelení prameny“. Na místech ovlivněných podzemní vodou s vyšším potenciálním zastoupením jedle bělokoré se preferuje jednotlivý výběr. Pokud zde jedle schází, případně se vyskytuje v nedostatečném množství, využívá se k jejímu vnášení buď jednotlivý výběr, nebo skupinovitě clonná seč. Po vytvoření vhodného mikroklimatu se deficitní jedle uměle vnáší prostřednictvím podsadeb buď jednotlivě do individuálních ochran, či soustředěně do skupinových ochran menší velikosti. V případě jedle bělokoré je právě aplikace mechanických ochran proti zvěři nevyhnutelná. Vzniklé nálety, nárosty nebo kultury se podle potřeby dále uvolňují a vzhledem k aktuální porostní situaci se volí skupinové nebo plošné zásahy tak, aby byla dosažena odpovídající prostorová rozrůzněnost porostů v přestavbě.

Pruhové clonné seče na horských svazích

V lokalitě „Pod Kamlem“ jsme měli možnost zhlédnout lesní porosty ve svažitých terénech s převládající kamenitou edafickou kategorií zařazené do souboru lesních typů 6N (kamenitá smrková bučina). Těžko přístupné horské svahy vyžadují šetrné skloubení ekologických aspektů přestavby lesního porostu a technologicko-ekonomických limitů reprezentovaných zde efektivním nasazením lanovkového soustřeďování dříví. Smrkové kmenoviny na počátku přestavby jsou rozpracovávány soustavou pruhových clonných sečí, které mají za cíl podporu jednotlivě vtroušených dřevin původní druhové skladby, podnícení jejich přirozené obnovy a postupné prostorové diferenciace tak, aby se v maximální míře podpořily a využily přírodní procesy. Intenzita zásahu musí vyhovovat záměru lesního hospodáře i nutnosti nasadit lanovkovou technologii. Pokud je intenzita zásahu vyšší, může se dostavit přirozená obnova na většině rozlohy lesního porostu a záleží na odolnosti dospělých stromů, jak dlouho dokáží fungovat jako účinný regulátor porostních poměrů a podporovat dostatečnou autoredukci nárostů. V případě nestability horní etáže hrozí, že budoucí výstavba lesního porostu nebude odpovídat cílům přestavby.

Pod Kamlem – smrkové kmenoviny na počátku přestavby jsou rozpracovávány soustavou pruhových clonných sečí, které mají za cíl podporu jednotlivě vtroušených dřevin původní druhové skladby podnícením jejich přirozené obnovy a postupné prostorové diferenciace.

Autor:
Ing. Jan Kozel, Ph.D.
Správa NP a CHKO Šumava
jan.kozel@npsumava.cz